

Værdighedspolitik for ældre i Ballerup Kommune

Forord ved borgmesteren

Værdighedspolitik for ældre i Ballerup Kommune beskriver vores visioner og værdier for den kommunale ældrepleje. Helt præcist sætter politikken fokus på de af Ballerup Kommunes borgere, som er afhængige af kommunens hjælp for at opretholde et værdigt liv.

Baggrunden for udarbejdelse af værdighedspolitikken er Finansloven for 2016, som forpligter alle landets kommuner til at træffe beslutning om samt efterfølgende at offentliggøre en værdighedspolitik for den kommunale ældrepleje.

Værdighedspolitik for ældre i Ballerup Kommune er gældende frem til afslutningen af 2017. Herefter skal værdighedspolitikken opdateres i forbindelse med den nye kommunale valgperiode for 2018-2021.

Værdighedspolitik for ældre i Ballerup Kommune afløser dele af kommunens Ældrepolitik og udstikker en fælles retning for, hvordan vi i Ballerup Kommune kan skabe rammerne for en værdig ældrepleje. Dermed kommer politikken også til at udgøre de pejlemærker, vi skal arbejde efter i de kommende år på ældreområdet.

Ældreområdet er et helt centralt velfærdsområde, som berører mange borgere. Derfor er Værdighedspolitik for ældre i Ballerup Kommune vigtig for mange: Først og fremmest for de ældre og deres

pårørende, men også for ledere og personale på kommunens ældreområde, der skal arbejde med politikken som redskab i det daglige arbejde.

Værdighedspolitik for ældre i Ballerup Kommune er bygget op omkring fem centrale temaer: Livskvalitet, Selvbestemmelse, Sammenhæng og Samarbejde i plejen og omsorgen, Mad og ernæring samt En værdig død. De fem temaer hænger sammen og kan i nogen grad siges at være overlappende. For eksempel kan den individuelt tilpassede støtte og pleje med udgangspunkt i spørgsmålet "Hvad er vigtigst for dig?" både være en måde at understøtte den ældres selvbestemmelse og være en forudsætning for livskvalitet for den enkelte.

Jeg vil gerne sige tak til alle de borgere og medarbejdere, der har bidraget i processen omkring udviklingen af Værdighedspolitik for ældre i Ballerup Kommune gennem deltagelse i borgermøder, debatter og på anden måde.

Jesper Würtzen
Borgmester

Fremtidens udfordringer og muligheder for en værdig ældrepleje

Fremtiden i Ballerup Kommune byder på nye udfordringer og muligheder, som skal favnes gennem en fælles og målrettet kommunal indsats.

I dag er der omkring 10.000 borgere i Ballerup Kommune, som er over 65 år. Det forventes, at antallet og andelen af ældre vil stige i de kommende år, ligesom forskellene imellem fremtidens ældre vil blive større.

Tidlig opsporing af sygdom og et øget fokus på rehabilitering medvirker til, at andelen af friske ældre, som lever længere uden sygdom, er stigende. Ballerup Kommune oplever, at de friske ældre i langt højere grad end tidligere er aktive og tager ansvar for deres helbred og for den alderdom, de ønsker.

Samtidig bliver der også flere skrøbelige ældre, som ikke kan klare sig selv og har behov for støtte og pleje gennem den kommunale ældrepleje. Dette kan skyldes, at de er svækkede af alderen, har haft langvarig, kronisk sygdom eller er blevet udskrevet tidligt fra hospitalet med komplekse behov. Dette stiller særlige krav til personalet i kommunens ældrepleje, som skal være fagligt kvalificerede samt benytte den bedste viden og metoder i plejen af de ældre. Desuden skal personalet være med til at skabe

fælles løsninger og samarbejde med hospitalerne og de almen praktiserende læger, så alle ældre sikres en sammenhængende og koordineret indsats.

Derudover vil der være forskellige hensyn at tage i den kommunale ældrepleje, som påvirkes af for eksempel socioøkonomiske forhold, fysiske og psykiske handicap samt kulturel baggrund. Sammenspillet mellem alle disse forhold skaber et behov for mangfoldige og målrettede kommunale tilbud, som kan rumme alle ældre borgere i Ballerup Kommune.

Det er vigtigt at målet om en værdig ældrepleje bliver prioriteret og løftet som et fælles ansvar i hele kommunen. Derfor samarbejder Ballerup Kommune med en lang række aktører, herunder frivillige, patient- og idrætsforeninger, boligorganisationer og arbejdspladser, som alle er med til at skabe rammerne for et værdigt liv for kommunens ældre borgere. Disse samarbejder skal udbygges i fremtiden, så de kommunale tilbud i højere grad sammentænkes med tilbudene hos vores samarbejdspartnere og bliver set som en samlet indsats.

Derudover kan den enkelte borger i kommunen bidrage til at skabe stærke fællesskaber i lokalområderne, hvor den enkelte ældre

har mulighed for indgå i gensidigt givende relationer. Dette er vigtigt, da deltagelse i meningsfulde fællesskaber øger livskvaliteten og virker forebyggende i forhold til ensomhed.

Livskvalitet

Livskvalitet handler om det gode og meningsfulde liv, om det der giver glæde og indhold i hverdagen. Det er forskelligt, hvad der er vigtigt for os og giver os livskvalitet – også når vi bliver ældre. I Ballerup Kommune sætter vi borgeren i centrum og tager udgangspunkt i den enkeltes ønsker og behov med udgangspunkt i spørgsmålet "Hvad er vigtigst for dig?"

For nogle er det vigtigste at være aktiv og kunne fastholde hidtidige interesser og aktiviteter; for andre er det vigtigste at have nogen at tale med og at være en del af et fællesskab. For nogle giver det stor livskvalitet at være velsoigneret, mens andre lægger vægt på at kunne komme ud at gå en tur. Derfor bestræber vi os i Ballerup Kommune på at tilrettelægge vores indsætter, så der kan tages udgangspunkt i det, der giver mest livskvalitet for den enkelte ældre.

Mange ældre ønsker at klare sig selv længst muligt og fortsætte med at leve det liv, de er vant til – også når de har brug for støtte og pleje. I Ballerup Kommune arbejder vi ud fra den rehabiliterende tilgang, og den enkelte ældre skal støttes i at mestre livet og bevare

en meningsfuld hverdag blandt andet gennem tilbud om træning, genoptræning og rehabilitering, der skal styrke den ældres ressourcer. At kunne mestre livet øger livskvaliteten, giver frihed til at vælge og styrker helbredet – både fysisk og psykisk.

Sociale fællesskaber og relationer til andre er for mange ældre helt centralt, når det gælder livskvalitet. Det kan være nære relationer til familie og venner, det at være en del af et fællesskab i forbindelse med aktiviteter samt det at have en god relation til plejepersonalet. Gode relationer og sociale fællesskaber øger livskvaliteten og forebygger ensomhed og isolation. Derfor er det vigtigt, at ældre tilbydes støtte til at vedligeholde og udvikle relationer og fællesskaber gennem kontakt til familie og venner samt deltagelse i aktiviteter.

At kunne fastholde et meningsfuldt liv med interesser, aktiviteter og deltagelse i lokalsamfundet på trods af de funktionsnedsættelser, der kan følge

med alderen, kræver også, at der er fokus på tilgængelighed i kommunens tilbud, for eksempel når det gælder fysiske rammer, transport og kommunikation.

Derfor skal ældre i Ballerup Kommune opleve:

- At have mulighed for at fortsætte med at leve det liv, de er vant til – også når de har brug for støtte og pleje.
- At kommunen sætter borgeren i centrum og tager udgangspunkt i den enkeltes ønsker og behov med udgangspunkt i spørgsmålet "Hvad er vigtigst for dig?"
- At indsatsen tilrettelægges, så der tages udgangspunkt i det, der giver mest livskvalitet for den enkelte ældre.
- Med udgangspunkt i den rehabiliterende tilgang at få støtte og træning til at mestre hverdagen samt anvende og udvikle egne ressourcer.
- At få støtte til at vedligeholde og udvikle relationer og fællesskaber, for eksempel gennem kontakt til familie og venner samt deltagelse i aktiviteter.

"Jeg mener også, at folk selv skal gøre noget. De skal komme ud af busken. Vi skal have modet til at sige "jeg vil godt prøve det". Duer det ikke, så må man prøve noget andet. For det der med at sidde herhjemme hver dag og glo, enten med en bog eller med fjernsyn, eller hvad man nu gør – det duer ikke. Du bliver træt i hovedet, og du kan heller ikke følge så meget med. Det er meget vigtigt at komme ud og få snakket med andre mennesker. Du kan gå tur, og du kan gå ned til sangaften... Der er så mange aktiviteter her i kommunen, så der er ingen grund til at sidde derhjemme og hygge med sig selv."

(Borger der får hjemmehjælp)

Selvbestemmelse

Værdighed er også, at den ældre har mulighed for selv at bestemme. Ældre borgere har gennem et langt liv dannet en oplevelse af, hvem de er, og hvordan de kan lide at leve deres liv. For de fleste er det vigtigt at kunne holde fast i og fortsætte den måde at leve på, som de har været vant til tidligere. Det giver en oplevelse af identitet, sammenhæng og værdighed.

Det er vigtigt, at den pleje og omsorg, man får som ældre i Ballerup Kommune, understøtter ens oplevelse af at være herre i eget liv – også selvom man har brug for støtte. Derfor skal støtten og plejen besluttes, tilrettelægges og gives med så stor en inddragelse af den ældre som muligt. Det betyder også, at vi i Ballerup Kommune skal stræbe efter at indrette kommunens tilbud, så de passer til den enkelte ældres liv og ikke omvendt.

Selvbestemmelse kan for eksempel handle om selv at bestemme, hvornår man står op og går i seng, hvad man laver i løbet af dagen, hvad man skal spise, og hvem man har lyst til at være sammen med.

Den ældres mulighed for selvbestemmelse i forhold til hvornår og hvordan, man får støtte og pleje, er også med til at understøtte, at den enkelte kan fortsætte et aktivt og indholdsrigt liv på egne præmisser. Det er vigtigt, at støtten kan gives, så det passer

med den ældres øvrige liv. Det kan for eksempel være vigtigt at kunne få støtte til rengøring på et tidspunkt, hvor det passer med, at man kan komme af sted til aktiviteter eller behandling.

Borgere med handicap, psykiske lidelser og sociale problemer bliver også ældre. De kan have andre behov, ønsker, ressourcer og forudsætninger for selvbestemmelse. Det samme gælder for borgere med svigt i kognitive funktioner (for eksempel borgere med demens) og borgere med anden etnisk baggrund end dansk, som har en anden kulturel baggrund. Det stiller særlige krav til den måde, vi indretter vores tilbud på og til personalets faglighed og rummelighed.

Selvbestemmelse handler også om at have mulighed for formel indflydelse ved at deltage i eksempelvis fora for brugere i det enkelte tilbud, medvirke ved ansættelse af personale eller i samfundslivet i bredere forstand – også når man har brug for støtte til at udøve denne indflydelse.

Den enkelte ældres mulighed for at udøve selvbestemmelse forudsætter, at man er velinformeret om kommunens tilbud, om ens rettigheder og muligheder. Derfor forudsætter selvbestemmelse også viden og kompetencer hos personalet, for eksempel om

kommunens tilbud, tilbud i frivilligt eller foreningsregi, og om de juridiske rammer vedrørende selvbestemmelse og magtanvendelse.

Derfor skal ældre i Ballerup Kommune opleve:

- At være herre i eget liv, selvom man har brug for støtte og pleje og at være med til at bestemme så meget som muligt omkring den støtte, der gives.
- At personalet understøtter den enkeltes mulighed for selvbestemmelse.
- At personalet respekterer borgerens privatsfære i forbindelse med, at støtten og plejen ydes i borgerens eget hjem eller i plejecenter.
- At kunne blive længst muligt i eget liv og fastholde tidligere livsførelse, for eksempel omkring bolig, døgnrytme, kost og interesser så længe som muligt.
- At kommunens tilbud er rummelige og fleksible – også i forhold til ældre med for eksempel handicap eller psykisk lidelse.
- At man støttes i at udøve formel indflydelse, for eksempel i det enkelte tilbud.
- At personalet har faglig viden om muligheder og begrænsninger for selvbestemmelse, både om hvordan man kan understøtte den for den enkelte og om de juridiske rammer.

”Jeg vågner tit meget tidligt om morgenen, og det ved personalet, og de prøver på at gå til mig som en af de første. Dengang jeg gik godt, så stod jeg selv op kl. 6 og gik ned og ordnede noget morgenmad til mig selv i køkkenet uden personale. Men i de her år, hvor jeg er blevet ringere, så må jeg vente på, at personalet kommer. Jeg har altid bedt om, at de kommer nogenlunde tidligt, for modsat alle andre ønsker jeg ikke at sove længe. Jeg kan heller ikke. Jeg kan ikke holde ud bare at ligge i min seng; det er ikke min natur. Jeg har aldrig sovet længe. Jeg har altid skullet op i mit arbejde.”

(Beboer på plejecenter)

Kvalitet, samarbejde og sammenhæng i plejen og omsorgen

Det er afgørende for en værdig ældrepleje, at den er baseret på en høj faglig kvalitet. Det forudsætter fagligt kvalificeret personale, der arbejder ud fra den nyeste viden og metoder.

I Ballerup Kommune vil vi gerne kunne tilbyde en pleje og omsorg af høj kvalitet og målrettet den enkelte ældres behov, også når der er tale om særlige og komplekse behov hos ældre med eksempelvis demens, handicap eller psykiske lidelser.

For ældre borgere, der har brug for pleje og omsorg, er det et væsentligt element i kvaliteten, at de har en god relation til det personale, der yder støtten. Det er vigtigt at blive mødt med venlighed, respekt og ligeværdighed, og for mange er en personlig og gensidig kontakt til fast personale med til at give livskvalitet i det daglige. Det forudsætter kontinuitet og stabilitet blandt personalet.

Høj faglig kvalitet kræver også en tværfaglig tilgang til den enkelte ældre, hvor forskellige fagligheder bidrager til en helhedsforståelse af den ældres situation. Det er vigtigt, at medarbejdere med forskellig faglighed deler deres viden om den enkelte ældre og på den måde bidrager til en tværfaglig og sammenhængende indsats for den enkelte.

Det gælder i særlig høj grad de ældre, der er i kontakt med flere forskellige dele af kommunen eller flere forskellige sektorer, fordi de for eksempel både har forløb i hospitalssektoren, hos egen læge og får støtte og pleje fra kommunen. Her stiller det store krav til personalet at sikre kontinuitet og sammenhæng i forløbet for den enkelte ældre. Især for de svageste ældre, der ikke selv magter at bidrage til den sammenhæng i deres forløb, har personalet et særligt ansvar for at sikre kvalitet og tryghed for den enkelte. Her er det også vigtigt at inddrage de pårørende, hvis borgeren ønsker det.

Høj kvalitet og nyeste viden og metoder handler også om at afprøve og implementere velfærdsteknologiske løsninger i de situationer, hvor det kan gøre borgeren mere selvhjulpne og understøtte og kvalificere personalet i opgaveløsningen.

I Ballerup Kommune er der allerede mange frivillige tilknyttet de kommunale tilbud, herunder plejecentrene. Der er mange eksempler på positive gevinster og muligheder som bliver til i samarbejdet mellem de frivillige og ansatte i kommunens tilbud. Derfor vil vi i Ballerup fortsat arbejde med at udvikle nye måder at tænke frivillige ind i forhold til kommunens tilbud til ældre.

Derfor skal ældre i Ballerup Kommune opleve:

- At personalet er fagligt kvalificeret og yder pleje og omsorg af høj faglig kvalitet.
- At støtten er målrettet den enkeltes behov.
- At personalet møder borgeren med respekt, venlighed og ligeværdighed.
- At der i det enkelte tilbud tilstræbes kontinuitet og stabilitet blandt personalet, sådan at den enkelte ældre så vidt muligt møder en fast gruppe medarbejdere.
- At støtten og plejen ydes ud fra en helhedsorienteret og tværfaglig tilgang.
- At personalet sikrer kontinuitet og sammenhæng i forløbet for den enkelte ved at kommunikere og samarbejde med øvrige samarbejdspartnere i kommunen eller i andre sektorer.

”Det betyder meget, at det er faste personer, der kommer, fordi man får et andet forhold til dem, og de får også et andet forhold til mig, og så kan man jo snakke om alt muligt. Nogle gange er det jo kun dem, jeg taler med i løbet af en dag, og så er det jo rart, at man kan sidde bare og sladre. De fortæller lidt om deres familie, og jeg fortæller lidt. De arbejder jo samtidig, for de kan jo ikke bare sætte sig ned, for det har de jo ikke tid til, men det at man får sludret lidt, det betyder noget. Tid mangler alle jo, men de virker ikke forjagede; fem minutter det har de til, at man føler, at de koncentrerer sig om én.”

(Borger der får hjemmehjælp)

Mad og det gode måltid

Måltidet er for mange ældre en af dagens vigtigste begivenheder. Der kan være mange individuelle forventninger, behov og ønsker til en god måltidsoplevelse, som tager afsæt i den ældres identitet, livshistorie, etnicitet og vaner gennem et langt liv. Et hensyn til disse – blandt andet gennem medinddragelse - har stor betydning for fastholdelsen af gode og værdige måltidsoplevelser. Muligheden for at fastholde og videreføre sine vaner og traditioner omkring måltidet, selv når den ældre har behov for støtte til dette, er med til at understøtte gode og trygge måltidsoplevelser.

Anretning, duft, portionsstørrelse og borddækning er vigtige elementer i en god måltidsoplevelse. Derfor tilstræber vi i Ballerup Kommune, at de kommunalt tilberedte måltider er velsmagende, indbydende og ernæringsrigtige. Det kan have stor betydning for sundheden hos den enkelte ældre – særligt hvis appetitten er lille. Maden skal bidrage til at støtte og fastholde den ældres mulighed for at leve et liv med størst mulig funktionsevne og livskvalitet.

En stor gruppe af ældre, både i eget hjem og i plejecenter, har behov for støtte til de gode måltidsoplevelser, for eksempel på grund af nedsat appetit, dårlig tandstatus,

tab af funktionsevne eller behov for støtte til at spise. Alle disse faktorer kan også medføre risiko for underernæring hos den ældre. Derfor er det vigtigt, at personalet har kompetencer og viden i forhold til at kunne understøtte gode måltidsoplevelser for de ældre.

Ballerup Kommune arbejder målrettet med at imødekomme de forskellige ernæringsmæssige behov, som kan opstå i forbindelse med sygdom og funktionsnedsættelser hos ældre. Det handler for eksempel om løbende udvikling af mad, som både er let at tygge og synke, og samtidig er indbydende. Det er også vigtigt med et tværfagligt samarbejde omkring måltiderne, hvor blandt andet plejepersonale, diætister, køkkenpersonale og ergoterapeuter inddrages.

Måltidet skal stille sulten og slukke tørsten men har samtidig også en central social betydning for mange ældre som et samlingspunkt i dagligdagen. Ballerup Kommune ønsker at skabe rammerne for, at ældre i størst muligt omfang har hyggelige og sociale måltidsoplevelser, uanset om de bor i eget hjem eller i plejecenter. For ældre, der bor alene, kan det at komme i et af kommunens cafétilbud for eksempel være med til at give socialt samvær omkring måltider.

Derfor skal ældre i Ballerup Kommune opleve:

- At måltidet er en god oplevelse.
- At maden er velsmagende og af høj kvalitet, og at duft, portionsstørrelse og anretning er med til at fastholde eller øge appetitten.
- At individuelle ønsker og forslag til menu i størst muligt omfang imødekommes gennem dialog.
- At maden er varieret og tilpasses individuelle hensyn og ernæringsbehov.
- At have størst mulig indflydelse på hvor måltidet indtages.
- At maden i kommunens plejecentre serveres i hyggelige omgivelser med mulighed for socialt samvær.
- At den enkelte borger får den rette støtte til at spise i det tempo, der er behov for.

”Det er ikke det samme at spise, når man bor alene, når man plejer at sidde to og spise og snakke. Et glas rødvin smager heller ikke så godt, som når du sidder sammen med nogen. Så der må jeg sige, at jeg drikker næsten aldrig rødvin mere; jeg er blevet møgkedelig.”

(Borger der har mistet sin ægtefælle)

En værdig død

En værdig ældrepleje indbefatter også, at den sidste del af livet bliver så værdig som muligt, og at døden bliver så værdig som muligt.

Også her kan der være forskellige og individuelle ønsker og behov både hos den ældre og de pårørende. I Ballerup Kommune ønsker vi, at plejen og omsorgen for den ældre i den sidste tid så vidt muligt tager hensyn til de særlige ønsker, den enkelte og de pårørende har. Derfor er det en vigtig prioritering, at personalet løbende har samtaler med den ældre om døden – også før den ældre er døende.

Den enkelte kan have særlige ønsker omkring at dø hjemme eller på hospice, ønsker omkring smertelindring og livsforlængende behandling eller ønsker om eksisten-

tielle samtaler. Det kan også være særlige ønsker om at blive forkælet i den sidste tid, få hjælp til sidste ønsker eller få hjælp til at kontakte frivillige, der kan yde en særlig omsorg i livets afsluttende fase.

Også i denne del af livet er det vigtigt at plejen og omsorgen for den ældre gives med respekt for den måde, den ældre har levet sit liv på og med forståelse for personlige ønsker af religiøs, eksistentiel eller identitetsmæssig karakter. Det er med til at give en værdig og tryk sidste tid for den enkelte.

En værdig sidste tid og en værdig død for den enkelte forudsætter, at personalet har faglige kompetencer og tilstrækkelig tid til at drage omsorg for den døende og de pårørende. Personalet skal være

klædt på til og have tid til at tage samtaler med den døende og de pårørende om de tanker og følelser, der kan være i den sidste tid.

I Ballerup Kommune bestræber vi os på, at den sidste tid for den enkelte skal opleves så tryk og sammenhængende som muligt både for den ældre og de pårørende. Det forudsætter professionel koordinering og fleksibilitet, så den døende for eksempel kan blive passet af kendt personale.

Derfor skal ældre i Ballerup Kommune opleve:

- At plejen og omsorgen for den ældre i den sidste tid så vidt muligt tager hensyn til de særlige ønsker, den enkelte og de pårørende har.
- At personalet forsøger at imødekomme særlige ønsker omkring eksempelvis at dø hjemme eller på hospice, ønsker omkring smertelindring og til- og fravalg af livsforlængende behandling.
- At blive mødt med respekt for den måde, den ældre har levet sit liv på og med forståelse for personlige ønsker af

religiøs, eksistentiel eller identitetsmæssig karakter.

- At personalet har de faglige kompetencer og tilstrækkelig tid til at drage omsorg for den døende og de pårørende og eksempelvis

kunne tilbyde samtaler med den døende og de pårørende om de tanker og følelser, der kan være i den sidste tid.

- At plejen og omsorgen i den sidste tid tilrettelægges, så den opleves tryk og sammenhængende for den ældre og de pårørende, eksempelvis at den døende kan blive passet af kendt personale.

”Man får et andet forhold til døden, når man er meget syg. Før jeg blev syg havde jeg en helt anden indstilling, men fordi jeg havde så mange smerter, ville jeg bare have, det skulle gå så hurtigt som muligt.”

(Borger der tidligere har været alvorligt syg)

Hvordan følger vi op på værdighedspolitikken

Ballerup Kommune modtager ligesom de øvrige kommuner i Danmark midler gennem Finansloven for 2016 til implementering af værdighedspolitikken.

Social- og Sundhedsudvalget i Ballerup Kommune skal årligt træffe beslutning om, hvordan midlerne udmøntes i det kommende år ud fra en vurdering af, hvor behovet er størst. I den forbindelse skal der tilsendes en redegørelse for anvendelse af midlerne til Sundheds- og Ældreministeriet, hvilket skal være med til at sikre, at midlerne bruges inden for rammerne af værdighedspolitikken. Denne redegørelse vil også blive offentliggjort på kommunens hjemmeside for at skabe åbenhed om anvendelsen af midlerne.

Ballerup Kommune vil løbende følge op på de indsatser, som der bliver igangsat som del af værdighedspolitikken. Desuden skal Ballerup Kommune årligt indsende et regnskab til Sundheds- og Ældreministeriet for anvendelse af midler i det forgangne år, hvilket skal være med til at sikre, at midlerne bliver brugt inden for det overordnede formål med tilskuddet.

KOLOFON

Værdighedspolitik for ældre i Ballerup Kommune er udgivet af Ballerup Kommune i juni 2016.

Redaktion: Tværfaglig projektgruppe under Center for Social og Sundhed.

Ballerup Kommune
Hold-an Vej 7
2750 Ballerup

